

VASÁRNAP

A

„Magyar Néplap“

MELLÉKLETE.

1891.

Nov.

Kún Kocsárd gróf.

A magyar nemzetnek legsebezhetőbb achillesi sarka, legfőbb, mondhatni, eredendő büne, hogy ez országban, melynek nevet adott, még ma is számbeli kisebbségben van a nem-magyar népfajokkal szemben (ezeket együttvéve); hogy még ma is messze van az abszolút többségtől s még messzebb az egyöntetű, egynyelvű államtól. Pedig köröskörül egységes, egynyelvű nemzeti államok láncolata szorongat: Montenegro, Szerbia, Bulgária, Oláh-, Orosz-, Német-és Olaszország. Mi ezer esztendő alatt sem valánk képesek a kompakt, egynyelvű nemzeti államot megalkotni. — Itt állunk ma is — a polyglott állam minden szorongásával, minden veszedelmével. . .

Van-e tehát e kornak, melyben 1867 óta önkezünkbe van letéve saját sorsunk intézése, jövőnk előkészítése és munkálása; van-e e kornak nagyobb, kimagaslóbb nemzeti feladata, mint arra törekedni, hogy a magyarság létszámát szaporítsuk? Ha tud valaki ennél nagyobb, fajunk életébe ennél mélyebben vágó nemzeti célt és feladatot, ám álljon elő és mondja meg! És kérдем még: lehet-e a nemzetiségi eszme abszolút uralmának eme korszakában minden viharral-vésszel dacolni képes, a szó komoly értelmében vett erős magyar állam, számbelileg is erős magyar nem-

zet nélkül? Nem hiszem, hogy akadjon ez országban magyar ember, ki e kérdésre „igen“-nel tudna válaszolni. Oroszország 100, Németország pedig 50 millió körül járó népességet számlál s mégis az államhatalom amott a balti tartományokban és Lengyelország-

köztünk, ki aláírná és helyeselné Szent-István királyunk állambölcsész etének amaz állítólagos axiómáját, hogy „egynyelvű ország törekeny és gyöngö“. Ma ennek éppen ellenkezőjéről vagyunk meggyőződve. Óriás nagyot változtak azóta a viszonyok. Első királyunk ide-

álja: a soknyelvű ország, ma átok és csapás — a nemzetiségi eszme uralkodó korában. Századokon át nem ismertük ugyan a soknyelvűség átkait s a kelet és nyugat felé folytatott majdnem szakadatlan önvédelmi harcaink mellett ez egyik főoka annak, hogy a múltban nem gondolkánk a tömör, egynyelvű nemzet alkotására. A mit a nemesi intézmény ez irányban öntudatlanul eredményezett (a nem-magyar fajú elemek egy töredékének a nemesség soraiba felvétele s ezáltal magyarisítása által), a lakosság nagy egészét tekintve, jelentéktelennek mondható. De az iszonyatos Hóra-Kloska-féle lázadás meg az 1848—49-iki események mindenkorra felnyitották szemünket arra nézve, hogy a Szent-István-féle tan az új idők változott viszonyai közt, végzetes az országra. A 7 milliónyi nem-magyar népfajok békeidőben, a

KÚN KOCSÁRD GRÓF.

ban, emitt Guesen-Posen és Elzász-Lotharingiában kéréllhetetlen czéldutossággal s a hatalom egész erejével mindent elkövet a faji beolvastás és nyelvi unifikáció érdekében.

Ma már nincs gondolkodó magyar

költővel szólva, mint porszemek nyugton hevernek biztos helyükön“, de ha az események vihara támad, fölkavarja, mint a számum a szaharai homokot, e porszemeket, vagy azok nagy részét, hogy azok alá temessen minket. Mi

természetesebb tehát annál, hogy most békeidőn, mikor a gondviselés kezünkbe tette le sorsunk intézését, önfentartási ösztönünk egész erejével kell azon dolgoznunk, hogy e nagymennyiségű futóhomokot lekössük!?

Hanem az a kérdés merül fel, hogy melyek a magyarság terjesztésének létszáma szaporításának legbiztosabb eszközei? Felelet: kisdedóvó és népiskola, meg a czélszerű telepítés. Kisdedóvó és népiskola, nem pedig közép- és felsőbboktatás azért, mert az országnak a két utóbbiból kikikerülő intelligenciája és magasabb osztályai óriás többségükben (80—90%-ban) amugy is magyarok vagy magyar szelleműek. Itt e szerint baj nincs.

Ime a teendők kerete, melyben Kún Kocsárd gróf él és áldoz. E név a valóságos tisztelet és lelkesedés érzelmeit kelti minden magyar kebelben s méltó rá, hogy a nemzet őt, mint napjaink legnagyobb magyarját, a ki nemzeti törekvései és áldozatai által Eiffel-toronyként emelkedik ki kortársai közül, egész lélekből ünnepelje. Hunyadmegyének két fontos időpontban: a szabadságharc idején és az új alkotmányos korszak legelső éveiben volt főispánja és előbbi ténykedéséért meg is szentvedte az osztrák rabságot. Majd visszavonult s takarékos életmódjával lehetővé tette magának, hogy folyton áldozhasson a nemzeti és kulturális érdekeknek azon megye területén, a hol az eloláhosodott magyarság akkora tömegekben fordul elő, mint sehol az országban. Jutalmakat tűzött ki oly eloláhosodott magyar legények számára, kik magyarul tudó nőt vessznek feleségül . . . A szászvárosi ref. kollegiumra, a magyar protestáns középiskolák e legvégső láncszemére kelet felé s a magyar nemzetiség tényezőjére ott, egy nagy oláh néptenger közepette, eddigelé 100,000 frtóra menő áldozatokat hozott. Az Erdélyrészi magyar közmívelődési egyesületnek, melynek megalakulását igaz lelki örömmel üdvözlé s melynek hunyadmegyei fiókja megalakulásában kiváló része volt, szintén számottevő összeggel alapítói közé lépett s az Erdélyrészi magyar közmívelődési egyesület őt tiszteleti elnökévé választá.

Leghatalmasabb ténye azonban, melylyel eddigi áldozataira és működésére a koronát tette föl, az a valóban fejlődési adomány, melyet a neveztük egyesület rendelkezésére bocsátott, — székel telepítési célokra. Összes vagyona 250,000 frtot képvisel, ezt tette a haza és a nemzet oltára. Oda adta mindent a 88 éves aggastyán a hazának, ellentétben azokkal, kik mindent a szegény hazától várnak a magok javára.

Erdélynek egyik legfőbb baja nemzeti szempontból, hogy magyarságának mintegy $\frac{3}{4}$ része oda van szorítva egy

kis területre, a székel földre, míg a többi megyék úgyszólván evacuálva vannak a magyarságtól. A székelység fölőslégéből, Bukovinából, Oláhországból és az anyaország tul népes magyar megyéiből magyar elemeket telepíteni okosan Erdélybe s ez által, mint a harcban megfogyatkozott csapatokat segély haddakkal meggyarapítani és életképesse tenni az erdélyi magyarságot: egyik életbe vágó nemzeti czél a királyhágón túl. E czélra szentelé a nemes gróf élte alkonyán minden vagyonát. — Polgárok, tanuljatok egy Róck Szilárdtól és magyar főurak tanuljatok egy Kún Kocsárdtól hazát és nemzetet szeretni! Szeretni tettekben és áldozatokban, s nem pusztán — pohár köszöntésekben. Magyarok! Istene, adj e nemzetnek sok Róck Szilárdot és sok Kún Kocsárdot!

Sz. Gy.

Uti képeimből.

A szent Jakab hegye egy nagy sírdombhoz hasonlít, mely alatt hosszszakálu ezredévek vannak eltemetve; úgy látszik, ez a családi sírboltjuk, ott fekszenek gyermekeikkel az évszázadokkal és unokáikkal az esztendőekkel, csendes, szirtemésztő nyugalomban. S mintha az egyptomi monda szerint a halottak haja nőne a halál után: a roppant sírhalom aljából kócos szilfák, terebélyes bükkök verődnek égfelé, mint az alant nyugvó szellemek kiütődött hajszálai, erdőüstöke. Oldalt a hegytől zig-zugos gyökér-roncsok lógnak elé, ezerféle fonással, kuszáltan, tépetten, szárazon, mint valami eltemetett óriás sírből kinőtt szakála-vége. Béke hamvaira!

Ellenséges bozótok, sűrű cserje áll ellent a fölmenőnek. A mint a visszhangos erdő magányában egymagam törtetek fölfelé, egyetlen kísérő társsammal, az ágról-ágra szálló képzelettel, úgy tetszik, mintha egy vizözön előtti szörny hátára kapaszkodnám, meg-megfogódzva az antidiluvianus sertékben, a csipkebokrokban, belé botolva a sziklavá keményült bőrkéregbe, melyről nem csoda, ha visszapattogzanak a rettenetes vadásznak, a mulandóságának minden nyilai.

A bércz koronáján körül óriási, ember-kézrakta sáncz vonul. Alatta évezredes urnákat találnak, cserepeket az emberiség őskorából.

Micsoda népnek vára lehetett ez? Milyen rettentő küzdelmek folyhattak le ezen a meredek sánczon; egy emberfölötti munkával megépített avargyűrű, egy kétezer láb magas bércz széles koronája köré vonva, mintha ellent akarna állani magának a pusztító mulandóságnak, a mely naponkinti ostromlója ezen holt erdőnek, melyet láthatatlan szellemharcosok védelmez-

nek az elpusztulás ellen, ki tudja, hány ezer esztendő óta?

Azt hiszem, ott látom a sáncz tezején villogni a koponyahasító baltákat, lánczos szekerczék csörrenését hallom, rémülve hallgatom, mint kopog csont-ról-csontra a szeges végű tölgyfa-buzogány. Látom a sánc dűledékei között elővillogni a vérszomjas szemeket s fenn az erdők fölött, mintha az agyonverték sötét lelkei volnának, kóvályogva szállanak éjjeli nyugalomra a hollók.

Fenn vagyok a sánczon. Milyen könnyen megostromoltam, milyen könnyen hágtam föl ormára! A villogó szemek — piros kökörtcsinné törpülnek lábaim alatt, a csörgő csatabárd közléről fehérnyirfa összeverődő ága, a kopogó, szeges buzogány sehol, csak egy szatyrikus karkály kopogtatja Jupiter fájának hatalmas oldalát! Könnyű győzelmem volt, megostromoltam a sánczot, úgy tetszik nekem, mintha elhalt nagy tudósok állításait döntögetném meg, büszkén hirdetvén magamat győzőnek, akkor, a mikor egyik sem kelhet föl ellenem harcrazsállani, mikor mindegyik a mulandóság mosolyával ajkán pihen ott lent, mintha nevetné hű erőlködésemet, mintha azt mondaná: harcolj, bolond, harcolj, szidj, fenyegezz, — a te nyilaid nem érnek el hozzám, a te gyarló fegyvereid nem vágnak át az évszázadok kapuján.

Még egy csomó fa, egy erdőrészet, aztan elértem a hegyhátat, fenn vagyok a bércz gerinczén, nagyot lélegzem s pihenni dőlök a fűre, mielőtt a zárdaromokhoz közelitnék.

A vén sáncz oldalából kicsi ér szivárogo. Lecsurog egy galagonyabokor ágain s az ágak végéről folytonos könnyeső gyanánt pereg az erdei virágokra. Azok, mintha el akarnak rejteni, hálaból, a miért gyökereiket nedvesíti, dusabb, lombos, szélesebb levelet hajtának; mikor nyiló szemekkel engem meglátnak, mintha összedugnák kis virágfejeiket, tanácskoznak titokban, hogy vajjon föltárják-e az idegen előtt a szivárgó ér rejtett titkát? Ugy lát-szik azt határozták, hogy nem, mert mintha még jobban összebuynának, hátat fordítanak, nemet intenek, tagadólag rázva kis fejecskéiket, talán haragusznak is reám, hivatlan tolakodóra? — Vagy csak az alkonyi szellő üz játékot mindnyájunkkal, a virágokkal és — velem.

Most tört át az alkonyat első piros sugárnyila a fákon. Engem talált. Véresre festi arcom, homlokom és mellemet. Milyen kárörömmel nézi a csengettyüvirág, a farkasbogyó, a nagy repkénycsalád, hogy a nyugvó nap sugár lándzsája belém törött! Ellenséges környezet. Megyek innét, hadd higgyék, hogy sebesülten eldőlök valamerre, és el nem árulhatom soha a környező galagonyabokor idylli titkát. Legyetek

nyugton, kedves virág-örök, ti közéték Ephialtesi szellem nem hozott!

Kilépek a tisztásra. Amint mögöttem összecsapodnak az erdőszél galyai, teljes biborfényben áll ott, a szemközti égen a zárdaromok mögött a nyugvó nap, mint egy, az ég szívében ütött nagy seb, melyből ömlik a piros vér, ömlik, elborítva a fél világot.

Ezek hát a zárda romjai. Még állnak a falak, még ott vannak az üres ezellák, a hangos folyósók, a mogorva oszlopfejek, a kápolna falai, csakhogy a templom menyezete lezuhant a földre, áttörte az alanti sirbolt boldozatát s reászakadt a halottakra. Igazi szerencsének lehet mondani, hogy meg voltak halva, különben . . . De kiért rá ilyenkor Heinéra emlékezni, mikor előtte van a megtestesült romanticismus?

Egy zárdarom, késő alkonayatkor, midőn az új hold c-je, mint egy nagy kard áll az égen, égre nyuló bérce tetején, elhagyott erdő közepén, egyedül, némán, komoran.

Az alkonayát véres harmata hullik minden faágra, ott függ, mint egy piros csepp, minden galy, levél, lomb hegyén, mintha le akarna cseppenni, s mintha embervér volna, lassan-lassan megfeketül. A zárda kertjében az elvadult gyümölcsfák, bedőlt vízmedenczék s sarkaikból kifordult kőbálványok mintha elhelyezkednének éjszakára. Valahol egy kakuk olvassa a jövőendő esztendőket a morzsolódó rom fejére, a fák között csörögve fut valami kis ér, mintha a fölkelő kísértetektől felve bujnék minden habja a völgybe, itt hagyván ezt az ember nem lakta, istentől elhagyott helyet.

Ki lakik hát itt?

A halál. Azt beszélük, hogy innét indul ki zivataros éjszakákon, mikor a koromfekete erdő kiszált ágai korbácsolják egymást a szélben, s a nagy örvények fekete torkába bele-belevilágít egy sápadkék villámrongy s úgy zizeg-zokog a szél a fák közt, s a zárdarom baglyai kiáltanak éjfél: hu-hu! hu-hu!

Akkor megindul kelepelő nagy póklábaival, le-le billen kiffegő-kaffogó állkapcsa, rezeg megrepedt vállacsontján a csorba kasza, penészes koponyájára nyomja nagy sarjutollas csőszkalapját s baktat le az irtásnak s kaszál . . . kaszál . . . amit csak előtalál. Reggelre mind elvész, a kit az erdőben talál a zivatar.

Ha! ha! Ki hiszi ezt a bolond mesét? Nem igaz egy szava sem. Langymeleg, holdvilágos estéken, ott zümmögnek a röpködő fényes bogák, ott csiripel a néma fák között a tücsök-chorus, az éjjeli lepkék látogatába járnak egyik erdei virágról a másikra, lenn a völgy-ségben zsong az „ávé Mária“ s az erdők visszhangja utána mondja minden kondulását; a zárdaromok tetején szövik-fonják a szellők az odaakadt

holdsugarakat, s a falakból kinőtt virágindák libegnek-lobognak, mint békezászlók az örök nyugalom e tanyáján; fölkelnek az erdők tünderei, repkénylevelekkel megtüzött ruhácskáikban puha, fehér lábaeszkáik alatt leborulnak a gyüszüvirágok, szentjános bogargák világítása mellett gyűlnek össze a bokoralj illatos csarnokában, körbe futnak, kéz a kézben, körül tánczolnak, meg-megszakadoz a sor, mint ezüst csengettyű hangzik föl édesded kaczagásuk, lovagolnak az aranyoszöld bogarak hátán, makkopácsban ringatóznak s virágok himporával hajigálják egymást . . . Van akkor tündér-dáridó, bogárfutás, virágmulatság, pókháló hinta és himporszórás.

Hát ezt a másik bohó mesét ki hiszi el? Senki, de oly jól esnek elhinni, százsorta jobban, mint azt a másikat.

A mint itt ülök a mohos kövön, szemközt a bedőlt kriptával, besötétedik. Lángvörös az ég, fekete a föld; mintha a bércezen lassan-lassan egy feneketlen, ég színű tengerbe merülnének, még csak a Jakabhegy orma áll ki belőle piroosan mint egy véres törzs, melynek fejét leütötték. Éjszaka lesz. Lehajtott fejem körül megnépesül az árnyék, a megroskadt czella-ajtók rozsdás zára csikorog, nyilik, fejükre huzott kámzsával lépnek ki a sötét barátok, kezökben haragvörös viaszszövétnek s megindul a szellemproceszsió a beroskadt kripta körül, közbe-közbe hörgő, érczeten hangon dörög föl onnét alulról a „de profundis“ s itt fönn hullámzó, meszeszesiró hangon felel rá az „In paradiso deducant te angeli. . .“

Fönn a csillagos égen tépett fehér felhőfoszlányok uszkálnak, mintha a kísértetbarátok összetépett lelkei usznának a holdfényes, hideg végtelenben. Mintha onnét felülről is felelné valaki a temetési dalra, mintha fényes könyük hullanának a viaszgyertyákra s egyet-egyét serczegne a láng, a mint az ég harmata beléhull, füstölög, elalszik, nem hallatszik más, csak a tompa léptek dübörgése és az elhaló „de profundis“ utolsó strófái.

Vissza, vissza a romantikus szellemvilágból a földre! szálljon el, mintegy kakasszóra a lelkek világa, s ne maradjon hátra semmi, csak a rom, pusztulás és érkezetlen kőfalak!

Néki indulok a hegyoldalnak a Zengő felé, melynek szirtfokáról a leggyönyörűbb kilátás nyílik a holdvilágos messzeségre.

Kiálló gyökereken, mohos köveken, vizmosásokon átbandukolva eljutok a fokra. Mintha az éj nagy színházának egyik legtündéribb látványossága fejlődne előttem.

Mint ezüsthamv fogja be a végtelen mezőket a gyér holdsugár, egy ezüsttel habzó tenger, melyből sok apró falu silhouettje kandikál ki valahol a láthatáron egy álló viz tükre úgy ragyog,

mint egy a földön végig fektetett kard. A völgyből egy kémény fehér füstje egyenesen kavargó az égre a szellőtlen levegőben, fönn elbokrosodva, mint egy óriási fehér fa, melynek fényes felhőgalyai vannak. Köröskörül titokzatos hallgatás, ünnepélyes csönd, erdőn, bércezen, mezőn, a köd ezüst habjai ragyogva usznak a mezőségen, csillagszemek néznek belé áhitattal, mindegyik templomi nyugalom, mintha isten lelke lebegne a mezők fölött.

Ezeket pedig átálmodtam az illatterhes éjjeli levegőben és leirtam, hogy ha majdan az ébredés napjai következnek, legyen nekem is egy horgonyom, a melybe kapaszkodván, elmondhassam miszerint volt egy idő, a mikor nekem is voltak ábrándjaim.

A miket pedig leirtam, azokat láttam is valójában. Csakhogy úgy értséd azt, nyájas olvasó, hogy egy nagy szövőszék volt előttem az egész természet, melyen az én mesém számai a földön és égen voltak megerősítve; fele fönn, másik fele alatt. A kettő közé szőttem azután az én fantáziám virágait, néha szívem vérebe mártva a tollat, néha lelkem fájdalmába; azért az uralkodó szín benne: a piros és fekete . . .

Váradi Antal.

Távol vagyok . . .

Távol vagyok tetőled, jó anyám!
Óh e távollét fáj nekem nagyon . . .
Csak most tudom: mily kínzó gyötrelmem,
Hogy nem csünghetek áldott kebleden,
S szent kezeidet nem csókolhatom.

Tudom, hogy most is gyakran könybe vész
Reám gondolva — örködő szemed;
S ha jó a rég várt csendes alkonayát,
A mely fiadnak enyhe nyugtot ad,
Elküldöm hozzád fáradt lelkemet.

Te átölelsz és karjaidba zársz,
S megcsendül újra jóságos szavad;
De nem soká tart, jó az ébredés,
Ez a kegyetlen, ez a zsarnok, és
Szétdúlja újra boldogságomat.

Morócz Jenő.

Rózsáligetben . . .

Jean Berthevay.

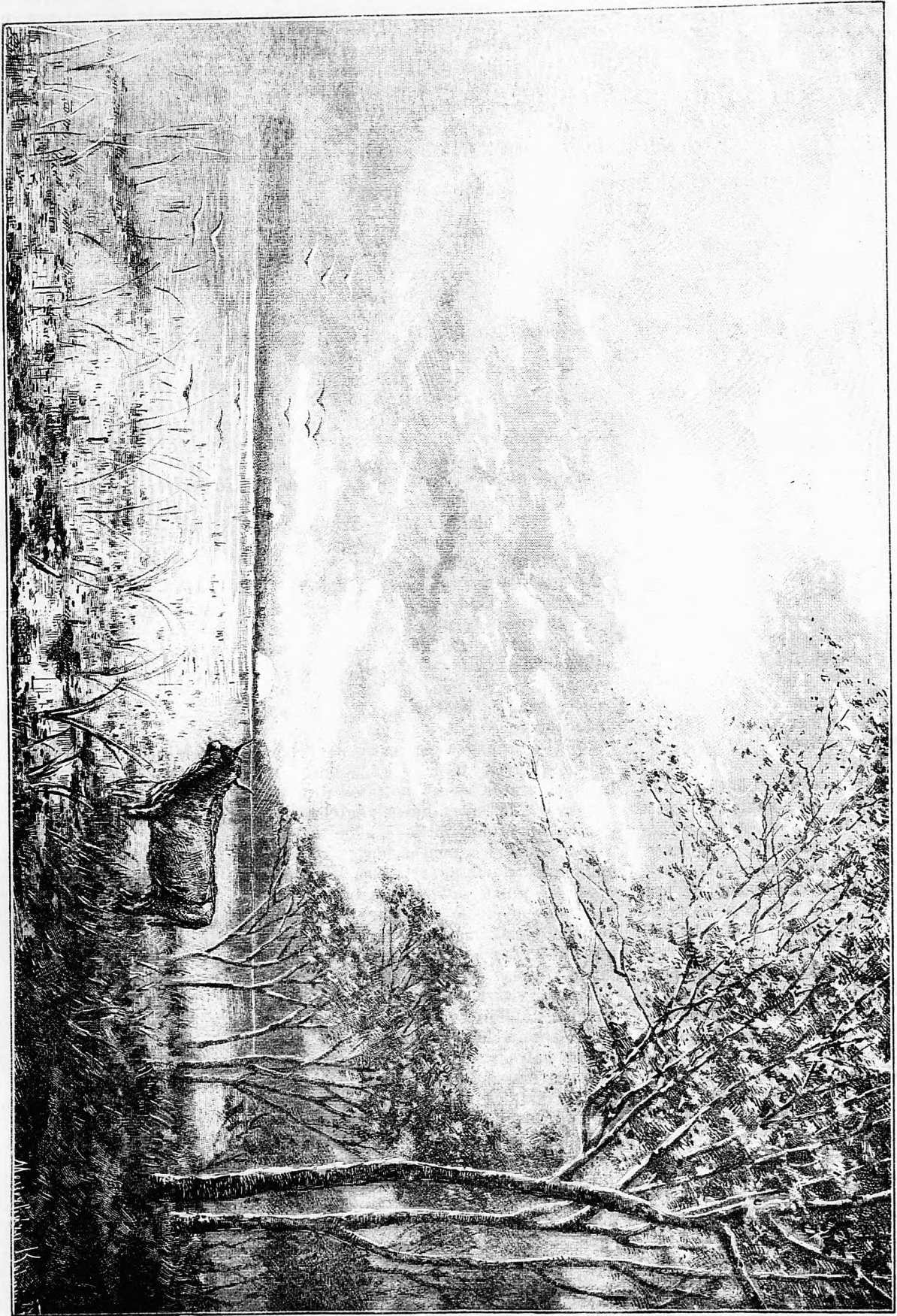
Rózsáligetben az ifju s a lány,
Csendes az est; andalgnak ők,
Langyos a lég, nap alkonayán . . .
Oh! mi boldogok a szeretők!

Langyos a lég, nap alkonayán . . .
Rózsa illata játszik velök,
Súg neki ifja, mosoly ajakán . . .
Oh! mi boldogok a szeretők!

Súg neki ifja, mosoly ajakán . . .
Csókra csók hevíti szívök —
Rózsáligetben az ifju s a lány . . .
Oh! mi boldogok a szeretők!

A Balaton partján. Mesterházy Kálmán rajza.

A nevelő.*)

Irta: Illés József.

I.

Hajdanában, danában, se nem Budán,
se nem a ködös Britaniában, hanem Ber-

*) Mutatvány a „Tanító Világ.” című könyvből. Megrendelhető Illés Józsefnél, Dohány utca 81.

Falusi piac. Pörge Gergely tollrajza után.

gengóciában élt egyszer egy korán özvegyesre került hatalmas király, a kinek akkora volt a birodalma, hogy a villamos vasut se tudott a végére járni, kincse pedig annyi, hogy se szeri, se száma.

De lett volna bár még egyszer akkora a birodalma és kétszer annyi a sok drágalátos jószág a mi kincs számba megy: mind a teméntelen földi jó meg

se kottyant volna a királynál és nagy hujja lett volna az ő boldogságának, ha az Isten meg nem áldja egyetlen fiával, trónja örökösével, a ki már csöpörődő félben arra végre tett hírnévre szert, hogy okosabb mint némelyik kispap.

Nagy gyönyörűségére szolgált a királynak a nagyreményű kis királyfi, de sajna aggodalomra is szolgáltatott okot, mert lett légyen a kis királyfi akármilyen bölcs is, az emberségtudással ellenséges lábon állott. Tört, zúzott, tépett, rontott, bontott mindent, amihez hozzá fért, és ha valakinek kedve támadt valamelyest rendre utasítani, bizvást el lehetett rá készülvén hogy hála fejében valami repül feléje. Természetesen a kis apróság keze ügyéből.

Tény pedig az, hogy a hány valamire való tanító mester csak akadt nagy Bergengóciában, mind egy szálig megfordult a királyi udvarban abból a célból, hogy Bimbót — így hívták a herceget — vadságából kivetkőztesse és egy füst alatt elkaparítsa azt a busás díjjatis, melyet a király jutalomképp kitűzött. Amde ez idő szerint egyetlen egy sem jelentkezett, a kinek kedvezett volna a szerencse, de igen is elég olyan, a ki Bimbó jóvoltából nem ép-kézláb távozott a királyi palotából.

Nagy szeget ütött a királyfi illetén magaviselete nemcsak a koronás apának, hanem az udvari tanácsosnak Bumberdónak is fejébe, a kinek a jónapot-ját a király váltig olyanformán adta vissza, hogy mitevő legyünk? Addig a meddig csak győzte biztató szóval és tanácsos Bumberdó a királyt, egyszer azonban csak kifogyott a tanácsos ur a vigasztalásból, következésképpen kicsöpött a király kegyelméből is elannyira, hogy egy kihallgatás alkalmával elcsapással fenyegetődzött ő felsége, ha rögtön elő nem kerül az a tanító mester, a kinek elég esze, igyekezete van, szemébe nézni a nehéz feladatnak.

Bumberdó, a tanácsos, meghökken és ép leboruló félben volt kegyelmet esedezni, midőn az ajtó megnyilt és hogyan, hogyan nem, fiatal leány lépett a terembe szerényen meghajtva magát a király előtt.

A király nagyot nézett tanácsosára, a tanácsos sem különben a királyra, azután felocsudva egy keveset a meglepetésből, kérdő tekintettel fordultak mindketten a leány felé.

A leányon volt is nézni való elég. Szépséges voltának hamarjában árnyékát se tudom vetni és még kevésbé tudok számot adni arról, hogy a király és tanácsos miben gyönyörködtek inkább: szép csillogó szemében, rózsás arczában, formás természetben, vagy selyem fekete hajában-e?

A leányon is meglátszott, hogy foggott rajta valamelyest a zavar. Mindazonáltal ügyet se vetve reá, valjon kérdik-e, vagy sem, elmondta, hogy Kalaminkának hívják, okl. néptanító

és hogy Bimbó herceg nevelésével szolgálni óhajtja a hazát és a királyt.

Nagyon tetszett a királynak az egyszerű cicomátlan beszéd, rá vallott a folytonos bólingatás, mellyel azt kísérte. A tanácsost pedig fogva tartotta valami. Valami, a miből a király ismételt nógatására, hogy feleljen, tudott csak úgy, a hogy kibontakozni.

Azután hivatalos nagy képüsködéssel megszólalt.

— Király ő felsége készséggel elfogadja a fölajánlott szolgálatot és hajlandó próbaképen a herceg ő fensége neveltetését tanítónőre bízni. Ámde a nehéz földadattal nehéz föltételek is járnak. (S most hamarosan kieszett valamit az ármányos.) Annak a tanítónőnek, a ki nagy Bergengócia trónörökösét oktatni kívánja, istennek tetsző áldozat fejében vértéznie kell magát minden földi hivság ellen, mellőznie kell minden szórakozást, kerülnie kell különösen a férfi szemet és elfojtania kell a szív minden néven nevezendő vágyát, ha egyébre is ösztökélne, mint ajtatoságra és a növendék iránti szeretetre.

Bumberdó nagyot lélekzett — szakasztottan úgy, mint mikor egy szuszra mondja el valaki a mondókáját, a király pedig — mint rendesen — bólingatott, jeléül annak, hogy szórul, szórul ugyanazt vallja, a mit a tanácsos. Kalaminkának sem levén semmi ellenvetése, a belépő udvarmester parancsot kapott, hogy a kisasszonyt haladéktalanul vezesse a herceghez.

II.

Sok termen, folyosón keresztül kasul végre egy nagy szárnyas ajtóhoz értek, Kalaminka kísérője jelentős „tessék”-kel rámutatott. Tétovázás nélkül nyitott be a nevelő, midőn azonban a szobába lépett, az iszonyu rendetlenség láttára egy keveset meghökkent. Ablakok, drága edények darabokra törve, festmények a földön összetiporva, butorok összevissza karczolva, könyvekből a lapok szerte széjjel hevertek a földön.

A „gazda” ép bukfenczeket hányt a drága szőnyegü diványon. Hogy azonban Kalaminkát meglátta, egy hatalmas ugrással az ágy alá termett és onnan fenyegetődött valami furkósbót félével a feléje közeledőre.

Mert Kalaminka nem hátrált. Kezeit tapsra emelve, így szólt:

— Pompás ugrás volt, hercegem!

Becsületére válik akármelyik vitéz generálisnak is! Fogadni mernék azonban, hogy a kerti virágkerítést nem tudja átugorni.

— Nem-e, szólt a kis vadság előbbre csuszva az ágy alul.

— Nem bizony!

— Jó hát fogadjunk! De ha én lesznek a nyertes, rád mérem ezt a botot.

— Áh! És ha én nyerem meg a fogadást?

— Akkor . . . akkor én dühös le-

szek és kupán doblak valami kövel, — válaszolt Bimbó és egyszeriben ott termett Kalaminka mellett.

Csepp volt az istenadta. A földből is alig látszott ki. Félig meddig ellepte sűrű fekete göndör haja magas homlokát, csókolni való piczi ajka mosolyra állt, de két villogó szeméből mintha ezer apró ördög kukucsált volna a szemlélőre.

— Menjünk, én majd vezetlek! Így szólt, derekasan megrántva a nevelőnő kezét, a ki alig tudott betelni nézésével.

— Igen kedvesem.

És megindultak. Bimbó előre rohant, Kalaminka utána igyekezett, de csak nagy ügygyel bajjal tudta nyomon követni.

— Itt vagyunk! — szólt Bimbó, berántva Kalaminka mögött a kerti vasajtót. Melyik kerítést ugorjam hát át?

Kalaminka gyorsan határozott.

— Ezt, — válaszolt meg jelölve a szemközt levőt.

— Előbb azonban olvasok: egy, kettő, három. A háromra szalad és ha szerencsésen átugrotta, a hoppot majd ketten mondjuk Figyeljen fenség! Egy, kettő, három!

Bimbó ugyancsak derekasan neki iramadott, de közvetlen a cél előtt valamelyik kinyuló indában megakadt és végig bukott a földön. A maga kis emberségéből bizony öreg bajjal tudott volna föltápaszkodni.

Kalaminka oda sietett, ölébe kapta és miután meggyőződött, hogy kár nem esett benne, piruló arczát össze-vissza csókolta.

— Megütötte magát kedves?

— Nem! — szólt Bimbó és hirtelen kibontakozott Kalaminka ölelő karjaiból. — Katona dolog, oda se neki! — (Meglátszott pedig rajta, hogy szörnyen rösteli a történetet.) — De azért a vakmerő indáért — folytatá nekihevülve — meg fognak lakolni a virágok!

Mert valahány a kertben van, mind kifogom tépni tövestül, gyökerestül, még pedig azonnal!

Bimbó neki gyürkőzött.

— Nagyon bölcsen cselekszik a herceg — szólt Kalaminka helybenhagyólag — ámde még is, mielőtt hozzá látna a pusztításhoz, engedje meg, hogy mesét mondjak a virágokról. Megengedi?

— Nem engedem meg!

— És miért nem?

— Mert nem vagyok barátja a meséknek — szólt a kis „öreg” csak amugy félvállról.

— A szép mesének sem?

— Szép mese? Van hát mesében szép is? Unalmas mesét hallottam eleget, de szépet egyetlen egyet sem. A te meséd is csak olyan, mint a többi, azért ha kedvetem keresed, hallgass!

— Hallgatni fogok! Hej pedig a virág meséje olyan kedves mint a muzsika legkedvesebb hangja, édesebb a mazsola

szőlőnél és csecsébb mint annak a pilének tarka-barka szárnya. Hol volt, hol nem volt. . . .

Akárhogy szabódott Bimbó, Kalaminka még is csak hozzá fogott a meséhez és beszédes ajkáról folyt a sok mézes-mázos szó, melyeket csengő fülbemászó hangja lassan, lassan behízelgett oda, a hová szánva voltak, szánalmat, részvétet, helytel közel örömet és vidám hangulatot keltve a kis hallgatóban, a ki a mese végével nem csak hogy megkegyelmezett a virágoknak, hanem Kalaminkát se átállotta egy kis unszolásra megcsókolni.

— Ha nem meséltél volna olyan szépet — szólt egy kis vártatra — bizony én valamennyi virágnak kitekertem volna a nyakát, és ha nem volna olyan gyönyörűséges eper ajkad, meg nem csókoltalak volna. Jerünk apához, bemutatlak!

Kis kacsójával megragadta a nevelőnő kezét és szemérmatosan lesütve szemét, kérdezé:

— Szeretsz?

— Nagyon, kedvesem!

A palotabeliek nagy álmélkodására Bimbó nyugodtan lépdelt Kalaminka mellett végig az udvaron.

III.

Nem tudom, de gondolom, hogy Bumberdó kellenél mélyebben talált belepillantani a nevelő szép fekete szemébe, és egy keveset mintha gyanakodnam is, hogy az a melegében kifundált és Kalaminkát kötelező tilalom valójában nem arra volt szánva, hogy a nevelés dvös voltát eredményezze, hanem mintha a tanácsos ur nagy bölcsen már jó előre elejét akarta volna venni holmi vetélytárs kellenlenségeinek.

Erre vall, hogy Bumberdó — noha semmi számba vehető oknak még csak az árnyéka sem volt — váltig azt erősítgette a király előtt, hogy a nevelőnőt mindenképpen rejtteni kell az udvar kandi szeméi elől mindaddig, míg a királyfi magaviselete teljesen meg nem nyugtatja a királyt és környezetét.

A királyra ragadt valami a meséből, de végre is a minden alap nélküli aggodalom oly gyakori ismétlése Bumberdó részéről csorbát ütött a tilalommal szemben eddig tanusított komolyságán és napról, napra engedett abból az éber figyelemből, mellyel különben Kalaminka működésének minden egyes mozzanatát kísérni szokta.

Mindazonáltal lépten nyomon tapasztalva Bimbó javulását, csordultig megtelt a szive az apai örömmel és vele együtt örült az egész ország. Mert széles nagy Bergengóciában híre járt a szép nevelőnőnek, a ki rövid idő alatt „kikergette az ördögöt” a kis királyfiból s istennek tetsző magaviseletével megszabadította mindörökké a gonosztól.

Tudta mindenki, hogy a király öröme és megelégedése nyilvánul ama tényben

A krajnai nép.

Irta: Gúta József.

Nincs az egész Osztrák-monarchiában más oly hü és odaadó nép, mint a krajnai, mely annyira ragaszkodnék uralkodójához, Istenéhez és vallásához, mint éppen ez a szláv-törzs. Ezt már az által is nyilvánítja, hogy ünnepeit ropant czeremoniával és külső pompával tartja. A télnek első nagy ünnepélye nála: a szent Miklós nap, mely ünnep kivált a gyermekeket érdekli. A gyermekek ugyan reszketnek a legények előtt, kik különféle furcsábbnál furcsább öltözetbe vannak bujva, az arczon fekete lárvával és a fején birka vagy marha szarvakkal feldiszitve, lánczokat csörtetve kérdeznek mindenféle bolondos dolgokat a kicsinyektől, kik természetesen félelmükben nem igen tudnak ezen kérdésekre megfelelni, de mégis örülnek magukban, mert a „Nicolo“ rendszeren szokott sok czukerlit, sapkákat, kendőket, fügéket stb. hozni, miért is a gyermekek az nap este az ablak rá-májára csizmaikat ki szokták tenni, melyek reggelre mindenféle ajándékkal telnek meg. Másik nagy ünnep náluk a karácsony. Ilyenkor nem szoktak ajándékokat osztogatni. A karácsonyi ünnep három részből áll: u. m.: decz. 25-ből, január 1-ből és január 6-ikából, melyek majdnem egyformán lesznek meg-ünnepelve. A karácsony előtti estén megy a házigazda összes helyiségein keresztül imádkozva és füstölve azokat, a háziasszony pedig szentelt vízzel hinti be őket. A lakoszoba egyik szögletében van felfüggesztve a kereszt, mely előtt a háznép egy olvasót mond el, s csak ezután nyul a vacsorához. A fehérre terített asztalon van három újonnan süttött kenyér, az egyik rozslisztből, a másik tatarkából, a harmadik buzalisztből, melyek a három főünnepen külön-külön lesznek elfogyasztva, az utolsó csak három király napján.

A krajnaiaknak azonban husvét a legnagyobb ünnepük. Ilyenkor az egész ház alapos tisztításnak lesz alávetve, de sőt a kinek az anyagi helyzete megengedi, újból kimeszelik vagy befestetik a szobákat. A husvét előtti szombaton minden háziasszony iparkodik a templom melletti megszentelt tűzhelyről egy pár tüzes üszköt haza vinni, hogy azoktól meggyújtott tűzön a kalácsokat megsüthesse; mert ott még a legszegényebbik is legalább egy darab kalácsot és egy darab hust küld beszentelni, addig a krajnaiak nem esznek mást semmit sem. A gazdagobbak egész kosarakban küldik a dió-, mák- és turós kalácsokat, bárány-pecsenyét, sonkát, tojást, kolbászt, fekete retket s tormát beszentelésre, s ezt fogyasztják aztán az ünnepek alatt.

Népünnepek alkalmával a krajnai szereti a lármát. Mindenki roppantul lármázik. Névnep előtti estén az ifjuság

összegyül az illető ablaka alatt, s nagy macska-zenét improvizálnak neki. Az ünnepelt rendszeren egy kanna vízzel szokta magát megköszönni, melyet a lármázókra önt; néha azonban sikerül a lurkóknak a házban levő vizet már előre lefoglalni és akkor az ünnepelt tartozik magát borral kiváltani.

Nagyon eredetiek ott azok a szokások is, melyek a menyegző alkalmával előfordulnak. A házasodni készülő legény, ha már magának valakit kiszemelt, ő maga nem megy oda először, hanem az első lépéseket vagy szülői vagy idősebb testvérei teszik meg, kiknek az a feladatuk, hogy a leány hajlamáról tudakozóljanak és egyszersmind puhatolják ki, hogy mennyi hozományt kap a jövődöbeli menyasszony. Ha ezek a dolgok már rendbe vannak hozva, csak akkor megy a házasulandó legény a leányos házba, de most sem egyedül, hanem egy bizalmi férfival. Ez rendszeren szerdán vagy szombati napon történik és akkor a legény a dolgot teljesen rendbe hozza. A következő hét valamelyik napján elmennek aztán a jegyesek a plébánoshoz, a többi szükséges lépéseket azonban a völegény átruhazza másokra; azért e célból választ magának a völegény két vőfélyt, a menyasszony pedig két koszorus leányt, s mindegyik egy-egy hivogatót. Ezek aztán szalagokkal és virágokkal feldiszitve járnak házról házra, faluról falura a menyegzőre hívni, mindenféle tréfás beszédekkel rögtönözve. Nagy mozgás van különösen a menyegző napján a völegény házában és háza előtt. Sok kocsi áll ott felpántlikázott lovakkal, melyek roppantul nyugtalan-kodnak a sok csengetyü csengésétől, az ostorok csattanásától és a pisztolyok durranásától. A reggelizés után aztán elmegy az egész násznép a hivogatóvezetése mellett a menyasszony házához. Azonban a házat erősen bezárva találják és csak hosszú kopogtatás után hallatszik egy mély hang a ház belsejéből, a ki kérdezi: ki az, ki van itt, mit akar? A vezető feleletére, hogy jó emberek vannak itt, kik szép virágot, jó báránykát keresnek, kinyílik a kapunak az egyik fele és a házigazda most előlép és hosszú beszédet folytat a násznép vezetőjével. Még végre meg-egyeznek és bevonulnak a házba, de előbb a házigazda egy vénasszonyt mutat a násznépnek kijelentve, hogy neki más virága nincs; természetesen erre megkezdődik a valódi menyasszony keresése, kit valamely szögletben meg is találnak, s aztán nagy triumpffal elindulnak a templomba. Az esküvő után visszatérnek a menyasszony házába, hol nemsokára ebédhez ülnek. Eleinte csak közömbös dolgokról beszélnek, de mikor a bor már megtette hatását, akkor kezdődnek a toasztok és a bizalmi férfiú felszólítására a pénzgyűjtés a menyasszony és a zenészek számára. Ebéd

után foly a táncz és ének egészen a késő estéig. Másnap megint összejön a násznép újból s folytatják az előbbi dinom-dánomot, néha ez a lakmározás négy-öt napig is eltart folytonos éneklés, ivás, evés és tánczolás mellett.

De a mily vig természetű és mulatni szerető a krajnai nép az egyes ünnepek alkalmával, ép oly szorgalmas és tevékeny a mindennapi életben. A gyermekek már 5 vagy 6 éves korukban őrzik a nyáját, s a mint idősebbek lesznek, annál inkább belevonatnak a komoly munkába. A krajnai nép ipara messze földön ismeretes; ők készítik a legjobb szitákat és faportékákat. Az országban maga az iparos viszi eladásra az árukat s felette mulatságos jelenet az, mikor az ember messziről pillantja meg a krajnai iparost, a mint hátán magasra felrakva viszi a különféle áru-neműeket.

A kereskedelem és az ipar fejlődésével Krajnában is történtek némi újítások a szokásokat, erkölcsöket és a házi életet illetőleg; de a térdig érő bőrnadrág, a csőalaku csizma, a czombig érő felsőkabát, a sok gombu mellény, a juhaszbunda és a sajátságos alakú sapka soha sem hiányoznak egy valódi krajnabelinél.

Képtalány.

S Z Á M R E J T V É N Y .

SZÁSZ GYULÁTÓL.

- 22, 23, 46, 26, 4, 13, 17 Drágakő.
25, 14, 43, 35, 9. Hires angol költő volt.
43, 30, 43, 42, 10, 27, 5, 2, 1. Francia város
29, 21, 11, 12, 33. Magyar megye.
28, 6, 8, 15, 39, 38, 32, 30. Női név.
24, 5, 44, 36, 48. Légnemű test.
20, 49, 31, 19. Karavánnál nélkülözhetlen.
16, 7, 37, 3, 41, 47. Férfinév.
18, 30, 28, 40. Halálunk után ez takar.
34. Egy betű az ábéczé végéről.
1—49. Kölsegy egy mondása.

A mult számban közölt talányok megfejtése:

A képtalányé:

Adakozzunk a mentő-egyesületnek.

A Számrejtvényé:

Hol a bizalom hiányzik, ott a szerelem koszorujának hiányzik a legszebb virága.